

Tá»«C THÁ»œ CHÃ“ Ä•Ä• Cá»|A NGÆ¯á»œl VIá»†T

Ä•Ä•ng gÄ•p cá»ša ST
22/02/2017

TäC
THÛ CHÓ Á CæA NG`ÜI VIÆT
* ST

Trong quan niÇm cça ng°Ýi ViÇt x°a, chó là con v-t trung thành và mang lị nhiÁu may m̄n. Chó bình th°Ýng chÉ coi °ãc phşn d°ing, muNn canh giĩ phşn âm thì phÆi nuôi chó á. Tắc thÝ chó °ãc biãu hiÇn d°Ui nhiÁu hình théc. Ng°Ýi ViÇt th°Ýng chôn chó á tr°Úc cÕng nh° mÙt linh v-t vUi ý ngh)a cşu phúc, trê tà ho-c -t chó á trên bÇ thÝ và coi nh° mÙt b-c thşn linh. Chó á trong nhà th°Ýng nhĩ, mang dáng v» hián lành, không to IÙn nh° chó á ß ình, Án, phç.

Trong khi nhiÁu công sß, di tích Án chùa sí dăng linh v-t ngoi lai Ä gác cía thì ß nhiÁu Ęa ph°ing ng°Ýi dân v«n giĩ tắc chôn chó á tr°Úc cía, th-m chí thÝ và kính c©n gĩ là cả Thıch, Thşn c©u, quan IÙn Hoàng Thıch.Ä

Trong quan niÇm cça ng°Ýi ViÇt x°a, chó là con v-t trung thành và mang lị nhiÁu may m̄n. Chó bình th°Ýng chÉ coi °ãc phşn d°ing, muNn canh giĩ phşn âm thì phÆi "nuôi" chó á. Tắc thÝ chó °ãc biãu hiÇn d°Ui nhiÁu hình théc. Ng°Ýi ViÇt th°Ýng chôn chó á tr°Úc cÕng nh° mÙt linh v-t vUi ý ngh)a cşu phúc, trê tà ho-c -t chó á trên bÇ thÝ và coi nh° mÙt b-c thşn linh. Chó á trong nhà th°Ýng nhĩ, mang dáng v» hián lành, không to IÙn nh° chó á ß ình, Án, phç.

Chó á canh tr°Úc phç qu-n công NguyÄn Ngíc Tri (Hát Môn, Phúc Thĩ, Hà NÙi)Ä Phç thÝ qu-n công NguyÄn Ngíc Tri ß làng hát Môn, xã hát Môn (Phúc Thĩ, Hà NÙi) có 4 con chó á, 2 con nghê á, toàn bÙ b±ng á xanh nguyên phiçn. 4 con chó á -t tr°Úc và sau phç gĩ là thıch c©u, hai chân tr°Úc éng, chân sau nh° s_p nhÖm lên sça. Tr°Úc t°ãng chó á có bát h°ing Ä thÝ. Ông NguyÄn Ngíc Toàn, con cháu hí NguyÄn Ngíc, cing là ng°Ýi trông coi không biçt nhĩng con chó á này có tẽ bao giÝ, chÉ biçt thıch c©u ngÓi ây có ý ngh)a Ä canh gác cho phç, giNng nh° nhĩng con chó bình th°Ýng khác canh nhà cho ng°Ýi dân. "Chó á có tẽ khi dĩng phç này vào thç k÷ 18, dòng hí NguyÄn Ngíc bao Ýi nay Äu thÝ cúng c©n th-n", ông Toàn cho hay.

Ä Chó á ß làng Ęch V) (Ph°ing ình, an Ph°ãng)

°ãc -t trên bÇ thÝ IÙn ß cınh ình
Dân làng Ęch V), xã Ph°ing ình (an Ph°ãng, Hà NÙi) thÝ chó á nh° mÙt vĘ thşn

và gíi là quan IÙn Hoàng Thịch. Con chó á cao 1,4 m, ðu h°Úng vÁ phía núi Ba Vi, d°Ui chân còn có mÙt àn chó nhĩ. Quan IÙn Hoàng Thịch ngĩ ß giữa làng, bên cình ình và chùa Ęch V). Tr°Úc ấy, ng°Yi dân thÝ chó á ß mô ½t th½p. Sau này, hí xây bÇ thÝ và r°Úc ngài lên, không xây cÕng, t°Ýng bao quanh Ā ngày IÁ, ðu tháng, ai cing có thÁ th½p h°ìng cðu bình yên, may m°n.

Nhĩng ng°Yi cao tuÕi nh½t trong làng nh° ông Phj m V n Toàn (84 tuÕi) không bi½t con chó ß ó tẽ bao giÝ. ChẾ bi½t trong tâm théc cça ng°Yi Ęch V) bao Ýi, con chó á này chính là vĒ thñn che chß, mang ðn bình yên cho c£ làng. "Có ti½ng chó sça thì ma qu÷ không dám bén m£ng tÙi nhà. Nuôi chó cing chính là Ā ánh Ùng cho ng°Yi làng bi½t mxi khi có gi-c giã, trÙm c°Úp", ông Toàn cho hay.

Chó á -t trong ình làng Phù Trung (Th°ãng Mx, an Ph°ãng) lị °ác ng°Yi dân gíi là thñn c©u hay hoàng thịch c©u. Chó á °ác -t lên bÇ thÝ ß bên ph½i, vĒ Ā trông coi ình, vĒ °ác thÝ cúng nh° mÙt vĒ thñn. Làng Phù Trung hình thành tẽ vài tr m n m nay, con chó á tr°Úc °ác thÝ ß gò ½t ðu làng. Sau này gò bĒ phá, các cả cao niên r°Úc chó á vÁ -t trong ình.

Ông Hà V n Gia (82 tuÕi), Tr°ßng ban di tích làng Phù Trung cho bi½t: "Mxi khi làng có viÇc, các chç t½ x°Úng tên vĒ thành hoàng làng rÓi sau ó là x°Úng ðn thñn c©u. NhiÁu Ýi nay, vĒ thñn c©u này cùng vÙi các vĒ thành hoàng làng °ác dân thÝ cúng c©n th-n, không dám lị là". Hình théc thÝ chó á khá phÕ bi½n ß nông thôn, các vùng quanh Hà NÙi nh° Hà Tây (cì), B°c Ninh, B°c Giang, H°ng Yên& Sau n m 1954, ß mé nam ngã t° Trung HiÁn (phN ì La ti½p giáp vÙi Minh Khai (Hà NÙi) ngày nay) có con chó á khá IÙn tr½n gíi nên nị ãy còn °ác gíi là cía ô Chó á. Qua thÝ gian, chó á không còn và tên cía ô này chẾ tOn tịi trong tâm trí r½t ít ng°Yi sNng gñn ó.

Þ mxi vùng, hình théc thÝ chó á cing khác nhau. Ng°Yi Tày, Nùng mÙt sN nị ß Ljng Sjn có tác chln ngày tNt Ā -t con chó á tr°Úc cía trông nhà và trẽ tà ma. VÙi ng°Yi Dao, hình £nh con chó °ác biÁu hiÇn trên trang phác. Ng°Yi Pa Cô trong tÙc ng°Yi Cj Tu còn kiêng gi½t thĒt, coi con chó nh° v-t tÕ truyÁn. Ngày nay, ng°Yi ViÇt mÙt sN nị không chôn chó á ß tr°Úc cía nh°ng v«n mua chó gNm vÁ Ā bày trong nhà, vĒa xua uÕi tà ma, vĒa làm v-t trang trí.

Ā NhiÁu tài liÇu Ęch sí cing ghi chép viÇc thÝ cúng chó á. CuNn Ęch triÁu hi½n ch°ìng lojì chí, Phan Huy Chú vi½t "Nghĩ môn ß jÇn Lam Kinh có hai con chó á r½t thiêng" ß phñn D° Ęa chí ghi chép vÁ tr½n Thanh Hoa. Trong cuNn ViÇt Nam v n hóa sí c°ìng, híc gi£ ào Duy Anh tẽng nh°c: "X°a kia, cía ngô th°Ýng không làm úng chính giữa nhà và sân Ā cho ng°Yi ngoài ãng nhìn th³ng vào trung tâm nhà. Ng°Yi ta cing th°Ýng kiêng không Ā cho có con °Ýng âm th³ng vào nhà, hay là có Án chùa ß tr°Úc nhà. N½u b½t ãc d) không tránh °ác nhĩng iÁu k° ½y thì ng°Yi ta chôn ß tr°Úc nhà mÙt con chó á hay là treo mÙt cái g°ìng ß trên cía chính Ā yÁm tà khí".

Giáo s° Ngô éc ThĒnh, Giám Nñc Trung tâm Nghiên cứu và b£o tÕn v n hoá tín ng°áng ViÇt Nam, çy viên HÙi Óng Di s£n v n hóa quNc gia, cho bi½t tác thÝ chó á ã có tẽ lâu. ThÝi vua Lý Công U©n ã cho dân l-p Án thÝ C©u Nhi ß HÓ Trúç Bjch (Tây HÓ, Hà NÙi). ãy là phong tác ½p trong tín ng°áng cça ng°Yi ViÇt, nên °ác gìn gíi và mß rÙng.

Theo giáo s° ThĒnh, chó á, nghē á là nhĩng con v-t gñn gii vÙi tâm linh ng°Yi ViÇt, nên °ác dùng Ā thay th½ s° tí ngojì lai trong mÙt sN ình, chùa hiÇn nay. "Chó canh cía là iÁu hấp vÙi thñc t½ cuÚc sNng, cing là biÁu t°ãng cça iÁm lành. Ng°Yi x°a quan niÇm chó ðn nhà là tNt nên nhiÁu nị thÝ cúng không chẾ tr°Úc ãy mà còn ß giai ojn c-n, hiÇn jì. S° tí chç y½u °ác ng°Yi Trung QuNc dùng Ā canh l ng mÙ. Mang s° tí vÁ tr°Úc cì quan, ình, chùa là viÇc híc òi mà không hiÁu gì vÁ v n hóa", giáo s° ThĒnh phân tích.

(Theo VnExpress)Ā